

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Kotilainen, Sofia

Title: Kirjasto elää!

Year: 2016

Version:

Please cite the original version:

Kotilainen, S. (2016). Kirjasto elää!. Agricolan kirja-arvostelut, 18.5.2016.
<http://agricola.utu.fi/julkaisut/kirja-arvostelut/index.php?id=3946>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Kirjasto elää!

1.6.2016 Sofia Kotilainen <sofia.p.kotilainen@jyu.fi> FT, dosentti, Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitos

Relander, Jukka; Saarti, Jarmo (toim.): *Kirjaston kuolema*. Avain, 2015. 140 sivua. ISBN 978-952-304-061-8.

Kirjaston kuolema on tarpeellinen puheenvuoro kirjastojen elinvoiman puolesta. Tekijät haluavat päivittää kirjastojen aseman, tehtävän ja arvon yhteiskunnallisessa keskustelussa. Teos sisältää useita tärkeitä keskustelunavauksia kirjastojen nykytilasta ja tulevaisuuden suunnasta.

Kirjaston kuolema tarkastelee kirjastojen kehittämisen haasteita sekä kirjaston roolia ja tehtävää niin julkisena palveluna kuin yhteisöllisenä tilana. Digitaalisten kirjastojen aikakaudella perinteisten kirjastojen toiminnan on uskottu ennen pitkää hiipuvan. Tästä huolimatta ne jatkavat edelleen sitkeästi olemassaoloon. Kirjoittajat katsovat, että on tullut aika päivittää kirjastojen asema, tehtävä ja arvo yhteiskunnallisessa keskustelussa. He pohtivat, kuinka kirjastojen palveluja tulisi uudistaa muutospaineiden keskellä.

Teos on ajankohtainen puheenvuoro kirjastojen tilasta. Teoksen ovat toimittaneet Suomen kirjastoseuran puheenjohtaja **Jukka Relander** ja Suomen Tieteellisen Kirjastoseuran puheenjohtaja **Jarmo Saarti**. Kirjoittajakuntaan kuuluvat useat kotimaiset ja kansainväliset kirjasto- ja informaatioalan asiantuntijat.

Kirjaston päivitys

Kirja käsittelee kirjastotyön merkitystä digitalisoituvassa yhteiskunnassa. Kirjastoa tarkastellaan ainakin tietoverkkojen, julkisjohtamisen, asiakkaiden, organisaatiomuutosten ja kyberkommunismien näkökulmasta. Tekijät katsovat, että kirjastoja on päivitettävä aktiivisiksi yhteiskunnallisiksi toimijoiksi ja niiden palveluja uudistettava kirjaston tarpeista ja tavoitteista lähtien. Teoksen keskeisintä antia onkin se ajatus, että kirjastot ja kirjastoalalla työskentelevät voivat myös oman toimintansa kautta määritellä, millaisiksi tulevaisuuden kirjastot kaikissa muutospaineissa muodostuvat. Kirjasto ei muutu pelkästään ulkoisten tekijöiden vaikutuksesta, vaan kirjastoammattilaisilla on myös omalta osaltaan mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten kirjastot vastaavat niihin teknisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin haasteisiin, joita väistämättä kohdataan.

Kuva: Emil Junttila vuonna 1961 vanhan kunnansairaalan tiloissa sijainneessa kirjastossa. Emil Junttila toimi kirjastonhoitajana 1924–1964. Kuva ja kuvateksti [Nivalan kirjasto](#).

Kirjan artikkeleissa Jukka Relander ja Jarmo Saarti pohtivat muun muassa sitä, mitä julkisten palvelujen tuottaminen kirjastojen kohdalla tarkoittaa. Kyse ei ole pelkästään palvelujen tuottamisen kustannuksista, vaan myös siitä tavasta, jolla ne on tuotettu. **Vesa Suominen** kirjoittaa kirjallis-bibliografisen kirjaston ideasta. Sen hän tiivistää seuraaviin avainvirkkeisiin: Kirjallisuus tunnustetaan kirjaston perustaksi, siten että kirjaston vastuut ja tehtävät yhteiskunnassa ja kulttuurissa liittyvät siihen kirjallisuuteen, jota historia, yhteiskunta ja kulttuuri ovat tuottaneet. Tässä mielessä kirjaston vastuu ja tehtävä on bibliografinen, ja bibliografisella hän tarkoittaa laajasti kirjallisuuden tuotteita koskevaa asiantuntemusta sekä sen tuottamista, ei siis vain esimerkiksi hakujärjestelmäksi rakennettua luetteloa. Hän kiteyttää artikkelissaan selkeän argumentaation avulla kirjaston perustehtävän, vastuun ja yhteiskunnallisen merkityksen.

Asiantuntijälähtöisyydestä asiakaslähtöisyyteen?

Teoksessa on useita tarpeellisia keskustelunavauksia kirjastojen tulevaisuuden suunnasta. **Pirjo Tuomija** ja Jarmo Saarti pohtivat artikkelissaan kirjastojen uutta julkisjohtamista ja kyseenalaistavat sellaista asiakaslähtöisyyttä, joka on nykyisin tullut kirjastoissa asiantuntijälähtöisyyden tilalle. Tällä tarkoitetaan sitä, ettei pelkästään tyydytettäisi pikaruokalan tavoin asiakkaan informaationälkää täyttämällä hyllyjä ”varmasti suosituilla ja lainattavilla kirjoilla”, vaan kirjasto toimisi demokraattisena ja moniarvoisena julkisena tilana, joka tarjoaa paikan keskustelulle ja toisi esille vaihtoehtoisia näkökulmia yhteiskuntaan ja todellisuuteen. Tällöin kirjaston ei heidän mukaansa tulisi unohtaa perustehtäväänsä. Myöskään kirjastokokoelma ei voi säilyä riittävän laaja-alaisena, mikäli unohdetaan, että yleisen kirjaston tehtävä on olla avoin ja tarjota tietoa kaikille kansalaisille.

Käyttäjien toiveita ei siis ole missään nimessä tarkoitus unohtaa, mutta varmasti asiakkaita on voitava myös haastaa tarjoamalla heille sellaista tietoa, joka on mahdollisesti erisuuntaista tai täysin ristiriidassa heidän aiempien käsitystensä tai kiinnostuksenkohteidensa kanssa, koska vasta se saa todella ajattelemaan uudella tavalla tai tutustumaan yhteiseen kulttuuriperintöön aiempaa laajemmin. Kirjoittajat tarkastelevat kiinnostavalla tavalla esimerkiksi sitä, miten kirjastojen yksityistäminen vaikuttaisi niiden palveluihin. Keitä ovat ne kirjastonkäyttäjät tai ei-kirjastonkäyttäjät, joita varten kirjasto on olemassa? Jukka Relander pohtiikin omassa artikkelissaan, onko kirjasto olemassa ensisijaisesti asiakasta, kuluttajaa vai kansalaista varten.

Kirjaston paikka muuttuvassa maailmassa

Useat kirjan artikkeleista asettavat kriittiseen valoon uusliberalistisen, markkinasuuntautuneen yhteiskuntäkäsityksen, joka on määritelmältään hyvin monitahoinen. Esimerkiksi **Tim Huzaretsii** artikkelissaan vasta-argumentteja uusliberalismille ja sen demokratiavajeelle yleisten kirjastojen kautta. **John Buschman** katsoo, että kirjastonhoitajuus on kriisissä. Koska kirjan mukaan kirjastot ovat kaikille ajatussuuntauksille avoimia ja kunnioittavat sananvapautta, lukija jää vielä kaipaamaan lisää havaintoja siitä, voisivatko tulevaisuuden kirjastot saada teoksessa usein mainitusta uusliberalismista mitään rakentavia vaikutteita toimintaansa.

Kirjastojen yhteiskunnallinen tehtävä määritellään kunakin ajankohtana uudelleen. *Kirjaston kuolema* -teos seisoo eräänlaisella vedenjakajalla: on selvää, ettemme voi enää palata sellaiseen kirjaston määritelmään, joka oli menestyskonsepti ennen nykyteknologian syntyä. Kirjastojen tehtäväkenttä muuttuu, laajenee ja toisaalta vanhoja tehtäviä väistyy. Teos herättää lukijassa hyödyllisiä ajatuksia siitä, mihin suuntaan kirjastojen toimintaa tulisi tästä hetkestä käsin kehittää. Siksi se on erinomainen puheenvuoro kirjastojen elinvoiman puolesta.